

גוי'א בבא מציעא ע"ח, רש"י ר"ת ו' תוס'.

ר"י"ף בבא מציעא מח מפה"ר

הא דתניא^מ ^כמגבת פורים לפורים ואין מדרקין בדבר ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר ורבן גמליאל מקיל וליתא לדברי מאיר^מ דתרווייהו בחד טעמא שייכן וכו'רבן גמליאל ס"ל דמקיל^מ השוכר את

היא בר אבא אמר ר' יוחנן הא מני ר'מ היא דאמר כל המעביד על דעת^מ של בעל הבית נקרא גזול הי רבי מאיר אלימא ר"מ דבבא בשניו מעשה אלא הא רבי מאיר דמגבת פורים דתניא^מ ^כמגבת פורים לפורים^מ ^ממגבת העיר לאותה העיר ואין מדרקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן והמותר יפול לכיס של צדקה רבי אליעזר אמר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר"מ ורשב"ג מיקל דלמא התם נמי דאדעתא דפורים הוא דהייב ליה אדעתא דמדידא אחרינא לא יהיב ליה אלא הא ר' מאיר

מתנות לאביונים דפורים

גמ' מגילה ז: ז-ז:

יעברו מתוך היהודים רב נתמן בר יצחק אומר מהכא^מ וזכרם לא יסוף מזרעם: ומתנות לאביונים: תני רב יוסף^מ ומשלוח מנות איש לרעהו^מ שתי מנות לאיש אחד^מ ומתנות לאביונים^מ שתי מתנות לשני בני אדם רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושיעיא אממא דעוגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח ליה

קיימת בנו רבנו^מ ומשלוח מנות איש לרעהו^מ קיימת בנו רבנו^מ ומתנות לאביונים רבה שדר ליה למרי^מ וירושלמי מגילה א, ד זה ששמחו בירי שמים^מ מגבת^מ פורים לפורים א"ר לעזר ובלכד שלא ישנה ממנה העני רצועה למנעול^מ אין^מ (?) מדרקין במעות פורים אלא כל מי שהוא פושט את ידו ליטול נתנין לו אין משנין במעות פורים הא שאר כל המעות משנין אלא^מ כל המעות^מ עד שלא ניתנו לגזברין את רשאי לשנות^מ משניהנו לגזברין אין את רשאי לשנות: אבל זמן עצי כהנים: לא ב"דא הלכה כסתם^מ א"ה יודן נשיאה שלח לרבי הושעיה רבה חזא עטם וחד לנין דחמר שלח וא"ל קיימת^מ בנו זימתנת לאביונים חזר ושלה ליה חד עינל וחד גרב דחמר שלח וא"ל קיימת בנו יושלוח מנות איש לרעהו^מ. יתני

רמב"ם פ"ב ממילה

מנות איש לרעהו: ^מזן^מ יחייב לחלק לעניים ביום הפורים. אין פוחתין משני עניים נותן לכל אחד מתנה אחת או מעות^מ או מיני תבשיל או מיני אוכלין שנאמר ומתנות לאביונים^מ שתי מתנות לשני עניים. וזו ואין מדרקין במעות פורים אלא כל הפושט ידו ליטול נתנין לו. ואין משנין מעות פורים בסעודתו ובשלוח מנות לרעו. שאין שם שמחה גדולה ויתומים ואלמנות וגרים. שהמשמח לב האמללים האלו הוכנה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים: י"ך^מ כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין

טור או"ח סי' תרצ"ד

ב מעות שגבו לחלקן לעניים בפורים אין רשאין לשנותן לצדקה אחרת. ואין העני רשאי להוציאן לדבר אחר אלא בסעודת פורים:^מ ואין

שולחן ערוך או"ח סי' תרצ"ד

א (א) חייב כל אדם ליתן לפחות א^מ שתי מתנות^מ לשני עניים:^מ ב ד [א] אין משנים מעות פורים לצדקה אחרת: הגה ה [א] וזוקא הגנאים [א] *אכל העני יכול לעשות זו מה שירצה^מ:

ג [ה] אין מדרקקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נתנים^מ לו מן אברתם^מ ד [ה] ובמקום שנהגו ליתן (ב) אף לגוים (א) נתנים:^מ תרצ"ד א שתי מתנות.

משלו ולא משל מעות (א) חייב כף אדם. כתב מו"מ ז'ל [ב] עמוד תרע"א חפילו עני המתפרנס מהלזקה, כמו צד' כוסות של פסק, מה שאין כן צשאר לזקה שאינו חייב רק פעם אחת צנשה כדי לקיים מצות לזקה, כמו שכתוב ציונה דעה סימן רמ"ח [א] ורמ"ע [א] סעף

למלא אללו להו קודם פורים: ב בי"א פורים. וצמדנתנו נטנין

הלכתא כוותיה, אלא כרבן שמעון בן גמליאל דמיקל, דרבי מאיר אדיל שייטתו, כמו שכתוב שם [א]. וקיימא לן כמתניתין סתם שם באחרונה אם החליקה פטור בו, וכל שכן להני אמוראי דלא מוקמי ללל למתניתין כרבי מאיר. ועוד, דבמתניתין לצבוע לו אדום קיימא לן כרבי יהודה, כמו שכתוב שם [בפ"ק] [בבבא קמא] שם [קב, א] ובפרק קמא דעבודה זרה [ו, ב]. וגירסא שלנו [בבבא מציעא] צ"ע, שמתחיל בדברי רבי אליעזר ומסיים בדברי רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר. וגירסת הרי"ף נכונה, והוא שכתב דרבי מאיר אדיל שייטתו. והוא לשון ירושלמי פרק קמא דמגילה [ירוש' הלכה ד, א], אין משנין במעות פורים, הא שאר כל המעות משנין, אלא כל המעות עד שלא ניתנו לגזברין אתה רשאי לשנותן כו'. ועיין יו"ד סימן רנ"ט [סעף א]: [ה] [נסעף ג] אין מדרקקים בו. ג"כ כגירסת הרי"ף [בבא מציעא שם], וכן הוא בירושלמי שם: [ו] ובמקום שנהגו, גיטין ס"א א'. ועיין ט"ז [סיק ב] ומ"א [סיק ו]: [ז] [נסעף ד] במקום, עיין בחוליק קל"ד ב': כו נפיקנא כו': תרצה [א] [נהג ריש היחין] כמות. [מגילה ז' ב'] כי נפיקנא כו': [ב] ובסעודה כו'. שם, ולא היה אפשר כו':

הסמור: מגבת פורים לפורים. מעות שגונין הגבצין מנני העיר לחלק לעניים לסעודת פורים: ^מז פורים. כולה ימנה לעניים דפורים^מ: ואין מדרקין. לומר דייס צפחות והמותר יפול לכיס של צדקה: אבל לוקחין את העגלים. לרוב ככל המעות: והמותר, שלא יספיקו לאכול צפורים ימכור ויפול לכיס של צדקה: אדעתא דמדידא אחרינא לא יהיב ליה. וכיון דלאו אלעמא דכסי יזיה. מנאל מעות צחוקת עצלים חוץ מן היוצאין בסעודת פורים: דאתא ל'מיוחשדיה. לנצל הצית

פרי חדש סי' תרצ"ד יש מי שכתב [עמוד תרע ב"ח ד"ה חייב] שעני המתפרנס מן הצדקה שחייב גם הוא במתנות לאביונים. ואין לזה טעם, אלא מסתברא ודאי דפטיר:

ציונה דעה סוף סימן רנ"ח [נהגה] וצחושן משפט סימן רנ"ב סעף ח': ה ודוקא הגבאים אבל כו'. צטור משמע שאף בני העיר אין יכולין לשנות, וכן משמע [ב] מלשון רמ"א כאן. אכל המרדכי [בבא בתרא רמז תל"א] כתב צהדיא דזני העיר יכולין לשנות, וא"כ דינה צשאר לזקה כמו שכתוב ציונה דעה סימן רנ"ו סעף ד': ו במקום שנהגו. אכל לכתלה אין לנהוג ליתן לעכו"ם:

[ב] ואין חייב בו. כמו שכתוב בפרשה [שמות לו יד] מבן עשרים כו'. ומה שכתוב בירושלמי [שם] פרק קמא הלכה (ה' ז) [ד] שתי שערות, שם שבכבר נתן פעם אחת: [ג] [נסעף ג] אין משנים בו. ואין מדרקקים בו. בגמרא שם [בבא מציעא ע, ב] איתא מגבת פורים לפורים, מגבת העיר לאותה העיר, ואין מדרקין בדבר, אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלין אותן והמותר יפול לכיס של צדקה, רבי אליעזר אמר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר, דברי רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר, ורבן שמעון בן גמליאל מיקל, ופירש רש"י [ד"ה] ואין מדרקין, לומר דייס בפחות, אבל לוקחין כו'. וכן כתב בהגהות אשר"י דפרק קמא דמגילה [סימן ז' ד"ה מעות]. אבל הרמב"ם [מגילה ב, טו] פירש ואין מדרקין בדבר, ר"ל כל הפושט יד כו', והשמט מה שכתוב שם [בבא מציעא] אבל לוקחין כו'. והוא כגירסת הרי"ף [בבא מציעא מח, ב] ור"ש שם [פ"ו סימן ט] מגבת פורים לפורים ואין מדרקין בדבר ואין העני רשאי ליקח כו': [ד] [נסעף ב] [נהג דוקא בו אבל כו']. עיין תוספות [בבא מציעא ע' ד"ה רבי אליעזר כו', ופסק כתנא קמא. והרי"ף ור"ש כתבו שם דלית

ריטב"א מגילה ז.

וכו'. ולית^מ הלכתא כוותיה בחד מהני, אלא רשאי העני לעשות מהם כל צרכו, דנותן לא קפיד בהאי ומראה מקום הוא לו, דאיתו לצדקה נתכוון ולעשות מצות בורא, ועני ליעבד כנפשיה, הרי זה כנותן מעות לביתו^מ או לאחרים לקנות בו קרקע, או להנשא בהם, שאין קפידה בדבר^מ מן הדבר עד שיתנהג בפ"י, אלא תעשה מהם מה שתצוה, וכן דעת רבותינו גר"ה^מ וכבר כתבתי

ט"ז שם קצת. ומתנות לאביונים סלקא דעתך אמינא בכלל צדקה הוא ופטור, קא משמע לן. ועיין פרי חדש בסימן תרצ"ה [אות ד] כתב דחייב במשלוח מנות, וכאן [אות א] פתב דפטור ממתנות לאביונים, וצ"ע, דהכל היו בכלל הנס כאשר, עיין סימן תרצ"ה סעף ד'. ורשאי ליתן מאכל או מעות, ולא מצאתיו כעת כמה יהיה שיעור מתנות. יראה לי דלכתחלה צריך ליתן מתנה לאביון דבר הראוי להנות ממנה בפורים, מאכל או מעות שיכול להוציא בפורים. ועיין טור דפסק דאין העני רשאי לשנות המעות, כרבי מאיר בכרייתא דאומנין [בבא מציעא] ע"פ [ע"ב] דמגבית פורים לפורים. ועד כאן לא פליגי הפוסקים, ופסק המחבר^מ כמותם בסעף ב', אלא דעני יכול לשנות, אבל בעל הבית צריך ליתן שיכול להנות ממנה בפורים. אף ש"ל להיפק, דעד כאן פסק הטור במגבית פורים לפורים דאדעתא דהכי נתנו דליכלו בפורים [עיין פרי חדש כאן אות ב לרבי מאיר הטעם דמשנה מדעת בעל הבית הוה גזלן, מה שאף דאין לא קיימא לן הכי, בפורים וודאי אדעתיה דהכי ייבו], מה שאין כן כשבעל הבית נותן לו כתנת ובגדים י"ל דרשוי לכולי עלמא. מכל מקום נראה לכאורה דלכתחלה יש ליתן דבר שיכול להנות ממנו בפורים, וצ"ע * עיין יו"ד [סימן

משבצות זהב